

แผนที่ ประเทศไทย

หน้า ๑

ย้อนอดีตจีน

ถ้ามองโดยผิวเผินแล้วอาจกล่าวได้ว่าจีนในปัจจุบันนี้เปลี่ยนไปจากจีนในอดีตมาก
แต่ถ้า เราจะศึกษาจีนโดยมองข้างอดีต เลยย่อม เป็นไปไม่ได้ เพราะในปัจจุบันนี้แนวความคิด
และทัศนคติแบบ เก่ารังคงมีอิทธิพลต่อชาวจีนอยู่ นอกเหนือติดตั้งนั้นยังคงอยู่ในความทรงจำของ
ชาวจีนอย่างชัดแจ้ง ดัง เช่น ถ้าต้องการจะเข้าใจว่าทำไง เมาและพระคพวงจึงต่อต้าน
บรรดานักปราชญ์อย่างมากในช่วงปี ค.ศ. 1966-1976 การรู้แต่เพียงถึงบทบาทและสถานะ
ของบรรดานักปราชญ์ในปี ค.ศ. 1966 หรือในปี ค.ศ. 1976 อย่างเดียวคงไม่เพียงพอ
เราควรจะต้องรู้ถึงบทบาทของนักปราชญ์เหล่านี้ในช่วงของการปกครองในระบบราชอาณาจักรไทย
ด้วย ซึ่งเมาเอองก์เข้าใจถึงประเด็นนี้ และได้อาศัยสิ่งนี้เป็นหนทางในการจัดการกับบรรดา

กำเนิดจีน

อารยธรรมจีนมีต้นกำเนิดอยู่ในบริเวณที่เรียกว่าแม่น้ำเหลืองซึ่งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศ ประวัติศาสตร์จีนโบราณกล่าวถึงเรื่องราวของประเทศย้อนไปถึง 2,700 ปี ก่อนคริสต์ศักราช แต่ตามหลักฐานที่นักโบราณคดีพิสูจน์ได้ยังอยู่ในช่วงปี ค.ศ. 1300 - 1200 ก่อนคริสต์ศักราช ในขณะนั้นดินแดนสำคัญ ๆ ทางภาคเหนือของจีนอยู่ภายใต้การปกครองของราชวงศ์ชาง เมี้ยตัวอักษรของชาวจีนสมัยนั้นมีลักษณะเหมือนกับตัวอักษรของชาวจีนในคริสต์ศตวรรษที่ 20¹ แต่วัฒนธรรมอื่น ๆ แตกต่างกันกับจีนสมัยใหม่มาก

มาในประมาณปี 1040 ก่อนคริสต์ศักราช ราชวงศ์ชางถูกราชวงศ์โจวซึ่งอยู่ทางชายแดนตะวันตกของอาณาจักรชางโค่นล้มลง ทั้งคู่มีวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน ราชวงศ์โจวปกครองอาณาจักรจีนต่อมาอีกหลายช่วงคน² แต่ในที่สุดอ่อนแอลง หลังจากปี 770 ก่อนคริสต์ศักราชนครรัฐต่าง ๆ เริ่มมีอำนาจมากขึ้นโดยมีต้นเด่นต่าง ๆ เป็นบริหาร แม้ว่าวนครรัฐเหล่านี้จะยังคงเหลืออยู่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น³ สำหรับในด้านวัฒนธรรมนั้นแม้ว่าราชวงศ์โจวจะเริ่มอ่อนแอลง แต่วัฒนธรรมของราชวงศ์นี้ได้แพร่หลายไปยังบริเวณต่าง ๆ ตามชายฝั่งรวมทั้งบริเวณรอบ ๆ แม่น้ำแยงซี ซึ่งบริเวณเหล่านี้มีได้เป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรโจว แต่ต่อมาก็ได้เข้าร่วมในการต่อสู้ทางด้านการเมืองด้วยเช่นกัน

ช่วงศตวรรษที่ 6-3 ก่อนคริสต์ศักราชเป็นช่วงที่มีสังคมระหว่างรัฐ ในช่วงนี้ได้มีนักคิด-นักปรัชญาจำนวนมาก บรรดาบุคคลนักคิด-นักปรัชญาเหล่านี้ได้เสนอแนวความคิดต่าง ๆ แต่ที่

¹ Edwin O. Reischauer and John K. Fairbank, East Asia, The Great Tradition. (Boston, 1960) pp. 39-40. ผู้สนใจในเรื่องภาษาจีนอุ-Yu-Kuang Chu, "The Chinese Language", in An Introduction to Chinese Civilization, ed. by, John Meskill (New York, 1973) pp. 588-615.

'Charles O. Hucker, China's Imperial Past, (California, 1975) pp. 30-40.

³ เลียง เสถียรสุค, ประวัติวัฒนธรรมจีน, (กรุงเทพฯ, ในปีก្អา炬年ที่พิมพ์) หน้า 47-48.

สำคัญแหงมืออิทธิพลต่อชาวจีนจนถึงศตวรรษที่ 20 มีเพียง 3 สังคีห์เท่านั้นคือ สังคีห์จื้อ สังคีห์เต่า และสังคีห์นิติธรรมนิยม

สังคีห์จื้อ¹

ของจื้อ มีชีวิตอยู่ในช่วงก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 5 โดยขอบ เดินทางสอนไปตามดินแดนต่าง ๆ จริง ๆ แล้วคำสอนของของจื้อที่แท้จริง เป็นอย่างไรไม่ชัดแจ้ง เพราะของจื้อใช้วิธีการสอน เช่นเดียวกับโสดราตีสกีของการพูดคุยกับบรรดาสามัญศิษย์ โดยมีได้มันทึก เป็นตัวอักษรไว้คำสอนของของจื้อในหนังสือชื่อ *Analects* ส่วนใหญ่จึงได้มาจากการบันทึกของบรรดาสามัญศิษย์ และต่อมาได้มีการเพิ่มเติมเข้าใบอีก เมื่อว่าด้วยประชัญญ์ในปัจจุบันได้พยายามแยกแยะว่าคำสอนส่วนไหนของของจื้อที่จริงและส่วนไหนแต่งเติมเข้าไปได้เป็นจำนวนมาก แต่ก็ยังมีบางส่วนที่ยังเป็นข้อกังขาอยู่² สาระที่สำคัญของสังคีห์จื้อซึ่งเน้นถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์ มีดังนี้ ผู้น้อยต้องเคารพและเชื่อฟังผู้ใหญ่ ในขณะเดียวกันผู้ใหญ่จะต้องมีเมตตากรุณาและยุติธรรมต่อผู้น้อย อาจกล่าวได้ว่าแนวความคิดของของจื้อเป็นแนวความคิดที่แสดงถึงการมองโลกในแง่ดี แค่มีอยู่สิ่งหนึ่งที่สังคีห์จื้อไม่สนับสนุนคือความก้าวหน้า ของจื้อแนะนำว่าผู้ที่ต้องการจะพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นควรจะอาศัยอุดตต์ เป็นตัวอย่าง ไม่ควรจะทำอะไรใหม่³

แนวความคิดของสังคีห์จื้อที่มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์จีนในสมัยต่อมาคือ

1. สังคีห์จื้อถือว่าครอบครัวเป็นหน่วยที่สำคัญที่สุดของสังคมซึ่งบูรณะด้วยความเคารพต่อบิดามารดา ความเคารพและความจงรักภักดีต่อบิดามารดาเป็นหน้าที่ของบุตรอันดับแรก ส่วนบุคคลอื่น ๆ เช่น บุตร ภรรยา หรือผู้มีครอบครองคือเป็นอันดับรอง

¹ เพ็ชรี สุยิตร, ประวัติอารยธรรมจีน, (กรุงเทพฯ, 2518) หน้า 41-55.

² John Meskill, An Introduction to Chinese Civilization, (New York, 1973) p. 77.

³ Reischauer and Fairbank, op.cit., p. 70.

2. สหอิชิงจือ เชื่อในเรื่องของชนชั้นในสังคมซึ่งมีอยู่ 5 ชั้นคือ มีด้าสูงกว่าบุตรผู้ปักครองสูงกว่าราชฎร สามีสูงกว่าภรรยา และพี่สูงกว่าน้อง เฉพาะเพื่อนกัน เพื่อนเท่านั้น จึงจะเท่ากันได้

3. สหอิชิงจือ เชื่อว่าถ้าผู้ปักครองดี สามารถทำให้ราชฎรมีความกินดืออยู่ได้ ราชฎรก็จะเชื่อฟังและจะรักภักดีต่อผู้ปักครองคนนั้น ถ้า เมื่อไหร่ที่ประชาชนยกจนอุดทาก ก็เท่ากับว่าผู้ปักครองคนนั้นไม่ได้ออยู่ในอาณาตั้งแห่งสวรรค์¹ จึงสมควรที่จะยกโภคินล้มได้

4. สหอิชิงจือ เชื่อว่าอำนาจควรจะเป็นของผู้ที่ได้รับการศึกษาทางนี้เท่านั้น แม้ว่างจือจะไม่เคยได้อ่านจากที่ตัวเองต้องการแต่ยังเชื่อว่างจือได้ทำหน้าที่อบรมบรรดาลานุศิษษย์ของตนให้เป็นข้าราชการได้ และจากตัวแทนแห่งนี้ก็จะเป็นการก้าวเข้าสู่อำนาจในรัฐบาลนั้นเอง

เมื่อพิจารณาถึงผู้ปักครองที่จืนมีมาแล้ว มีผู้ปักครอง เพียงไม่กี่คนที่ปฏิบัติตนอยู่ในศิลธรรม ทำให้ศรัทธาต่อผู้ปักครองของผู้นิยมลัทธิของจือ เสื่อมถอยลง แต่คนเหล่านี้ก็มิได้แสดงการต่อต้านอย่างรุนแรง เนื่องจากแนวความคิดของสหอิชิงจือที่ต้องจงรักภักดีต่อผู้ปักครองโดยอุตรัชจิตใจไว้ ดังมีเรื่องเล่าว่า² วันหนึ่ง เมื่อของจือพร้อมกับสาวกกลุ่มหนึ่งได้เดินทางข้ามภูเขา ในระหว่างทางได้พบกับผู้หญิงคนหนึ่งกำลังเคราโสิกเสียใจที่บุตรชายถูกเสือกัดตาย หญิงคนนั้นได้เล่าให้ของจือฟังว่าบิดาและสามีของ เธอร์กูฟ เสือกัดตาย เช่นเดียวกัน ของจือจึงทราบว่าถ้า เช่นนั้นทำไม่เรื่องจึงต้องมาทนอยู่ในที่นี่ หญิงคนนั้นก็ได้ตอบว่าการที่เรอโยอมทนอยู่ในที่นี่ยังดีกว่าที่เธอต้องทนอยู่ในที่ที่ปักครองด้วยรัฐบาลที่กดขี่

¹ Michael Loewe, Imperial China, (New York, 1969)
pp. 84-85.

² ก. ภูนนธี, (นามแฝง), แปลและเรียบเรียง “บรรษัตร้ายกว่าเสือ”
ใน ประชุมวิชิน (กม., 2530) หน้า 8.

สหอินติธรรมนิยม¹

สหอินนี้ เชื่อว่ามนุษย์นั้นโดยกำเนิดแล้วไร้ศีลธรรม การที่จะทำให้มนุษย์อยู่ในศีลธรรมนั้น ถ้าใช้วิธีให้ดาวอย่างการกระท้ำทือญี่ในศีลธรรมย่อมไม่มีประโยชน์ วิธีเดียวที่จะแก้ไขได้คือการยกกฎหมายที่เข้มงวด หมายถึงการให้รางวัล เมื่อทำถูกและลงโทษเมื่อทำผิด ผู้ที่กระทำการใดก็จะไม่กล้าทำความผิดอีก กฎหมายนี้จะใช้บังคับทุกคนโดยไม่มีข้อยกเว้น อัน ไฟ สือ แสดงความคิดเห็นว่า สำหรับกรณีที่ด้อยแล้วก็จะไม่ได้รับรางวัลอะไร เพราะกฎหมายจะต้องไม่มีข้อยกเว้น นอกจากนี้ อัน ไฟ สือ ยังกล่าวต่อไปอีกว่า "รัฐบาลควรจะได้ประโยชน์จากประชาชนของตน เพราะต่อให้รัฐบาลด้อย่างไรประชาชนก็จะไม่ลดพอที่จะรู้ได้ ต่อนา หลี สือ² ได้แสดงความคิดเห็นต่อว่า นอกจากที่กล่าวมาแล้ว รัฐบาลก็ไม่ควรจะสนใจกับความกินดือญ์ดีของประชาชน เพราะ หลี สือ คิดว่า "รัฐบาลควรจะบริหารงาน เพื่อผู้ปักครอง เท่านั้นไม่ใช่เพื่อบุคคลที่ว่าไป ดังกล่าวว่า "ถ้าผู้ปักครองไม่ บริหารประเทศ เพื่อความพอใจของตน เองแล้วก็เท่ากับว่าผู้ปักครองนั้นตกเบื้องหลังของประชาชนแทนที่จะได้รับใช้ ซึ่กรารดิ" นอกจากนี้ ผู้นิยมในสหอินติธรรมนิยม เชื่อในเรื่องของอนาคต โดยคิดว่าควรจะพัฒnarัฐบาลให้เจริญมากขึ้นกว่าที่เป็นมาในอดีต

สหอ เต่า³

สหอ เต่า เชื่อในความกลมกลืนกับธรรมชาติ มนุษย์ควรจะมีชีวิตที่สุกสานและเรียบง่ายที่สุด สหอ เต่ามีความเห็นตรงกับสหอินซึ่งเชื่อในความเหลวแหลกของรัฐบาลในขณะนั้น แต่ต่างกันที่ว่าในขณะที่สหอินเชื่อสนใจที่จะได้ดำเนินการในรัฐบาล สหอ เต่ากับสนไม่สนใจ โดยคิดว่ามนุษย์เราเน้นควรจะสนใจเฉพาะเรื่องของตัวเอง เท่านั้น ส่วนเรื่องรัฐบาลไม่ควรจะ

¹ เพชรี สุมิตร, อ้างแล้ว, หน้า 63-66. และ เชียน ธีรวิทย์, วิัฒนาการการปกครองของจีน, (กรุงเทพมหานคร, 2517) หน้า 26-33.

² Meskill, op.cit., p. 38.

³ รังษี อันโสก, อภิปรัมจีน, (ปัตตานี, 2521) หน้า 61-65.

ໄສ່ ໂຈ ແລະ ເມື່ອທ່າເຫັນນີ້ຮຽບາລົກຈະໄດ້ໄມ່ສິນໃຈເຮົາເຫັນເດືອກກັນ ດັ່ງນີ້ເວື່ອງເລຳວ່າ ກັດຕິບິນ
ແຫ່ງຮັກງານ ຂຶ່ງປົກຄອງດິນແດນແຫ່ງທີ່ນີ້ມີລຸ່ມນໍ້າແຍ້ງຊື້ໄດ້ສົ່ງຂ້າຮາຈກາຣ 2 ດັນໄປທານທານນັກ
ປາຣາຊູ່ ຈະວົງ ສື່ອ¹ ໄທ້ຮັບຄໍາແທນ່ງຮະດັບສູງໃນຮຽບາລ ໃນຂະນັ້ນນັກປາຣາຊູ່ ຈະວົງ ສື່ອ ກໍາສັ່ງ
ນິ້ນຕົກປາລາ ເມື່ອຂ້າຮາຈກາຣ 2 ທ່ານນີ້ເອີ່ມປາກທານທານ ນັກປາຣາຊູ່ ຈະວົງ ສື່ອ ໄດ້ຄອບໂດຍໄວ່
ທັນທັນມາມອງວ່າ

"ຂ້າພເຈົ້າໄດ້ຂ່າວວ່າມີເຕົກຕືລືທີ່ຕົວທີ່ນີ້ມີຈິງຕາຍມາ 3,000 ມີແລ້ວ ກັດຕິບິນແຫ່ງ
ຮັກງານ ໄດ້ເກີບຮັກຈາເຕົ່ານີ້ໄວ້ໃນວິທາຮແໜ່ງບຣາຫນ ໂດຍກາຣທ່ອຜ້າໄສໄວ້ໃນກລ່ອງ ຂ້າພເຈົ້າຂອງ
ຄາມທ່ານທັນທ່ອຍ ເຄອະວ່າຄ້າເຕົກຕືລືນີ້ເລືອກໄດ້ຮ່ວ່າງຫາຍແລ້ວກະຽກໄດ້ຮັບກາຣຍກຍ່ອງສຣາ ເສົງເມືນ
ກັບກາຣຍີ້ວິທແຕ່ຕົ້ອງອູ່ໃນໂຄລນຈະເລືອກລື່ົງໃຫ້"

ຂ້າຮາຈກາຣ 2 ທ່ານຄອບວ່າ "ນັ້ນຄົງຈະອຍາກນີ້ວິຫຼອງຢູ່ນັກກວ່າ"

ນັກປາຣາຊູ່ ຈະວົງ ສື່ອ ຈຶ່ງຄອບວ່າ "ທ່ານໄປຈະເລູກ ເທຣະຂ້າພເຈົ້າກົດ້ອຍຈະເຫັນ
ເຕົ່ອຍູ່ໃນໂຄລນມາກກວ່າ"

ໃນຢຸດຕ່ອມມາບຮັກງານເຕົ່ານັກຈະເກີຍວ້ອນກັບຄໍາດໍາຮາຍາ ຄວາມເຊື່ອທາງຄາສນາທີ່ເປັນກືນຍິນ
ແລະວັດທະນາມີ້ນັ້ນ ພລທ່າໄຫ້ເກີດຄາສນາເຕົກຕືລືນີ້ເຊື່ອໃນເຖິງເຫັນເຫັນ
ຕິດປະກາຣນີ້ມີກັບກົດ້ອຍຈະເຫັນເຕົກຕືລືນີ້ມີກັບກົດ້ອຍຈະເຫັນ

¹ Meskill, op.cit., pp. 31-32. ແລະ ປານທີ່ພໍຍ່ ປະ ເສົງເສົງ, ປັບປຸງຈັນ.
(ກກນ., 2525) ທັນ 72-87.

² Reischauer and Fairbank, op.cit., pp. 74-75.

การรวมจีน

สังคมระหัวงนครรัฐได้ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ในที่สุดนครรัฐจีน¹ ก็ได้ชัยชนะเหนือนครรัฐอื่นๆ กษัตริย์ผู้บุกครองได้เชื่อว่า จีน ซึ่งองค์ปู่เป็นกษัตริย์องค์แรกของราชวงศ์จีน อาจมาจัดการของพระองค์ครอบคลุมบริเวณอุ่มแม่น้ำเหลือง อุ่มแม่น้ำแยงซี และบางส่วนของชายทะเลทางใต้จนสุดชายแดนต่อไป เวียดนาม ราชวงศ์นี้ได้ประโยชน์จากการที่ได้มีการพัฒนาส่องต่างๆ ทั้งในด้านการคุณภาพ ระบบเงินตรา ระบบการเชื่อม และอื่นๆ แต่ต่อมาก็ต้องตกต่ำเนื่องจากภาระที่จักรพรรดิได้นำระบบการบริหารงานของสหอันดิธรรมนิยม มาใช้โดยมิ หลี สือ เป็นนายกรัฐมนตรีคนแรก ซึ่ง เชื่อว่าการรับใช้ประชาชนถือเป็นการกระทำที่ไม่เหลือของรัฐบาล รัฐบาลนี้จึงแทนที่จะบริการประชาชนกลับ เรียกร้องจากประชาชน ผู้ได้ก้าวตามที่ไม่ส่องตอบน้อยหายใจถูกกลงโทษอย่างรุนแรง

ในช่วงการปกครองของ จีน ซึ่งองค์ปู่ พระองค์ได้ทรงสั่งให้มีการ เชื่อมกำแพง ที่นครรัฐแต่ละรัฐ² ได้สร้างขึ้น เพื่อไว้ว่องกันการรุกรานด้วยแต่ละฝ่ายก่อนการรวมประเทศ กำแพง เมือง เก่าแก่ที่เมืองเชื่อมเข้าด้วยกันแล้วได้กลาย เป็นกำแพงที่ยาวที่สุดที่เรียกว่ากำแพง เมืองจีน

นอกจากนี้ จีน ซึ่งองค์ปู่ ยังได้ลงโทษบรรดาผู้ที่เลือมใส่ในสหอันดิธรรม เพราะสหอันดิธรรม เชื่อว่ากษัตริย์ควรจะ เป็นผู้มีคุณธรรม ถ้าหากกษัตริย์ปราศจากคุณสมบัติ沉ักนับได้ว่า ไม่อยู่ในอาณาเขตของสวรรค์³ ซึ่ง จีน ซึ่งองค์ปู่ ได้เชื่อว่า เป็นกษัตริย์ที่เหี้ยมโหด สาเหตุหนึ่ง มาจากการได้รับการยุแหย่จากชนนาางที่เลือมใส่ในสหอันดิธรรมนิยมซึ่งกล่าวว่าตน เองจะสูญเสีย

¹Ibid., p. 86-88. และ Meskill, op. cit. pp. 41-47.

²ได้แก่รัฐ เยน เจ้า และ จีน รวมความยาวประมาณ 2,248 กิโลเมตร

³C. K. Yang, "The Role of Religion in Chinese Society", ed. by John Maskill, An Introduction, pp. 651-652.

อำนาจ ผลทำให้มีการเพาทำลายหนังสือของสหอิชิงจื้อ และนักประชากู้ในสหอิชิงจื้อ กูกประหารชีวิตจำนวนมาก¹

ราชวงศ์จิ้นมีอายุประมาณ 20 ปี สาเหตุของความเสื่อมล้วนหนึ่งมาจากการแก่งแย่งอำนาจของขุนนางเมื่อจิ้น ซี ช่อง เต็ เศรษฐสวัสดิ์ใน 210 ปีก่อนคริสต์ศักราช อีกสาเหตุหนึ่งมาจากการก่อความไม่สงบของประชาชน เนื่องมาจากการที่รัฐบาลส่งให้คนกลุ่มนี้บ่ามารายงานตัวต่อกองกำลังทหารในวันที่กำหนด ขณะที่เดินทางนั้นได้เกิดน้ำท่วมทำให้ถนนถูกตัดขาด เป็นผลให้คนกลุ่มนี้ไม่สามารถไปรายงานตัวให้ทันกำหนดรันได้ คนเหล่านี้รู้ดีถึงบทลงโทษที่ตัวเองจะต้องได้รับคือการประหารชีวิตสถานเดียว เมื่อคุกอยู่ในสภาพที่ไม่มีอะไรจะต้องเสีย เช่นนี้แล้วคนกลุ่มนี้จึงตัดสินใจก่อความไม่สงบ

แม้ว่าราชวงศ์จิ้นจะสืบสุดลงแต่จิ้นก็ยังรวมเป็นหนึ่งโดยมีกษัตริย์ปกครองต่อมากองค์แล้วองค์เล่า เป็นเวลาถึง 2,000 ปี ซึ่งในแต่ละราชวงศ์ที่สำาคัญ ๆ มักจะมีภรรยาหรือเมียคนคือ² เริ่มต้นด้วยการบริหารบ้านเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ต่อมาที่เริ่มเสื่อมลง เจ้าของที่ดินรายใหญ่ ๆ สามารถเลี้ยงภาษีได้และถึงแม้จะเก็บภาษีได้ ภาษีที่ได้ก็ถูกข้าราชการโกงไปภาษีล้วนใหญ่จึงได้มาจากการช่วยเหลือชั่วคราวที่ไม่สามารถหลอกเลี้ยงการเสียภาษีได้ เลย ด้วยเหตุนี้รายได้ของรัฐจึงค่อนข้างลดลงและภาระที่หนักในการเสียภาษีจึงตกอยู่ที่ชาวไร่ชาวนาญากจน ผลทำให้ชาวไร่ชาวนาบางคนต้องกล่าวเป็นโจรโดยที่รัฐบาลก็ไม่สามารถปราบได้ บ้านเมืองจึงเต็มไปด้วยความวุ่นวายและความทิ化ไทย ซึ่งสภาพเลวร้าย เช่นนี้จะแก้ไขได้ก็ด้วยการมีผู้นำในเมืองหลวงที่เข้มแข็ง เท่านั้น ถึงแม้ว่าเมื่อพิจารณาอย่างกว้าง ๆ แล้วว่าการขึ้น-เสื่อมของแต่ละราชวงศ์จะมีลักษณะเหมือนกันตั้งแต่ชาวบ้านดันแล้ว แต่ในรายละเอียดย่อมมีสิ่งแตกต่างกันคือโครงสร้างของรัฐบาล เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับสังคม

¹ Meskill, op. cit., pp. 38-39.

² f?eischauer and Fairbank, op. cit., pp. 114-118.

ราชวงศ์แรกภายหลังราชวงศ์จิ้นคือ ยืน นำโดย หลิว ปัง¹ ซึ่งเป็นผู้นำการโค่นล้มราชวงศ์จิ้น หลิว ปัง ตั้งราชวงศ์ขึ้นใน 206 ปีก่อนคริสต์ศักราช กล่าวได้ว่า ในขณะที่ราชสำนักของราชวงศ์นี้สิ้นใจในสหพัฒน์จือ โครงสร้างของรัฐบาลกลับอยู่ในแนวโนดิบธรรมนิยม ราชวงศ์อันสูญเสียอำนาจในคริสต์ศตวรรษที่ 1 แต่ก็ฟื้นอำนาจขึ้นใหม่จนถึง ค.ศ. 220 เมื่อราชวงศ์ขึ้นหนืออำนาจลงรัฐบาลกลางก็หมดไปด้วย เป็นเวลาถึง 400 ปี เมื่อราชวงศ์ถูย (ค.ศ. 581-618) ขึ้นปกครองประเทศจีน แม้จะไม่นานมาก็ได้รื้อฟื้นอำนาจรัฐบาลกลางขึ้นมาใหม่ ราชวงศ์ต่อมาคือราชวงศ์ถัง² (ค.ศ. 618-907) ซึ่งนับได้ว่าราชวงศ์นี้ทำจิ้นไปสู่ความเจริญสูงสุดทั้งทางด้านวัฒนธรรม ศิลปะ การประพันธ์และความมีงค์ก้าง

ศาสนาพุทธเข้าสู่ประเทศไทย³

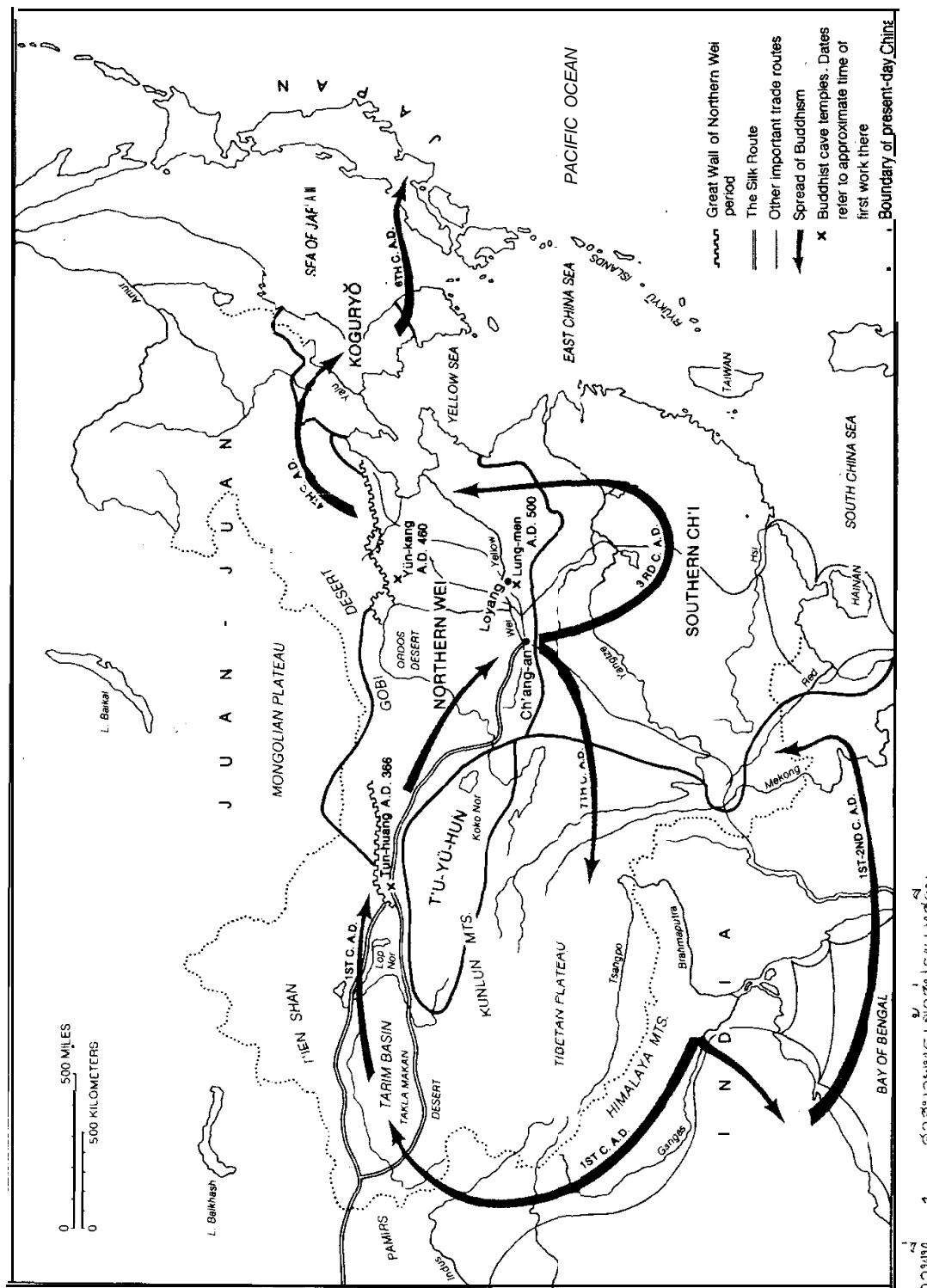
ศาสนาพุทธจากอินเดีย เข้าสู่ประเทศไทยในตอนปลายของราชวงศ์ขึ้น โดยสอนว่า ชีวิต เป็นทุกข์ ทุกสิ่งในโลกต้องสูญเสีย มนุษย์ทุกคนต้องอยู่ในวัฏจักรของการเกิด แก่ เจ็บ ตาย เมื่อตายไปแล้วก็จะกลับมาเกิดในรูปร่างใหม่ เพราะฉะนั้นมนุษย์ควรจะทำให้ตนเองหลุดพ้นจากวัฏจักร เหล่านี้โดยการทำให้ตัวเองหลุดจากเครื่องพันธนาการต่อโลกผุ้งปวงให้ได้ เมื่อครั้นรู้ได้แล้วผู้นั้นก็จะบรรลุจากความโภcas และเข้าสู่ปรินิพพาน เช่นนี้จะทำให้ผู้นั้นไม่ต้องกลับมาเกิดใหม่ ศาสดาของศาสนาพุทธคือพระพุทธเจ้า ซึ่งเชื่อว่าพระองค์บรรลุทั้งปัญญาในอินเดียตอนเหนือประมาณ 500 ปีก่อนคริสต์ศักราช ศาสนาพุทธต่อมาได้แยกแยกเป็น 2 นิกาย⁴ นิกายแรกคือ เศรษฐาหรือหินayanซึ่งเน้นในเรื่องของปัจเจกบุคคล เพราะเชื่อว่าแต่ละคนใน

¹ Meskill, op.cit., pp. 40-41.

² Ibid., 85-101.

³ Loewè, op.cit., pp. 100-102. และ Hucker, op.cit., pp. 207-220.

⁴ ประวัติสห บุญระ เสริฐ และคนอื่น ๆ, อารยธรรมตะวันออก, (กรุงเทพฯ 2522) หน้า 354-356.

โลภนิครวมจะพยายามทำตนให้หลุดพ้นจากความทุกข์ยาก

ต่อมาศาสนาพุทธได้แพร่ทั่วโลก เช้าสู่จีนและญี่ปุ่น เรียนนิกายนี้ว่ามหายานซึ่งเน้น
ว่ามนุษย์จะหลุดพ้นได้จะต้องอาศัยการช่วยเหลือจากสิ่งภายนอก สหอินวิจารณ์สหดี เกรวะ
ว่าเห็นแก่ตัวเพริ่ง ใจรักความถ้าตรัสรู้ได้แล้ว เผพาคนนั้นเท่านั้นจึงจะมีสิทธิพบกับบรินิพพาน
แต่ตามความเชื่อของศาสนาพุทธสหธรรมหายานกลับ เชื่อว่า เมื่อมนุษย์ตรัสรู้ได้แล้วคนนั้นจะยังคง
อยู่ในโลกนี้ในฐานะพระโพธิสัตว์เพื่อช่วยเหลือผู้ทุกข์ได้ยาก ดังนั้นพระโพธิสัตว์ยังเปรียบ
เสมือนเทพเจ้าที่ผู้บังถือในสหธรรมหายานกราบไหว้บูชาเพื่อขอพร

พระโพธิสัตว์ประทับบนสวรรค์ที่ถืออ้วว่า เป็นดินแดนแห่งความบริสุทธิ์ ผู้ชายไปแล้ว
อาจจะไปเกิดใหม่ได้ และถ้าสามารถไปเกิดใหม่บนสวรรค์ได้ยังนั้นจะทำดีพ้นจากความทุกข์ยาก
บนโลกนี้ทั้งปวงซึ่งก็คือการ เข้าสู่บวรนิพพาน แต่การ เข้าสู่บวรนิพพาน เป็นสิ่งที่ยากยิ่ง คนส่วนใหญ่
จึงนักสวดอ่อนหวาน เพื่อบอความช่วยเหลือจากพระโพธิสัตว์

ในสมัยราชวงศ์ถังศาสนาพุทธ ถูกหิมพายาน เจริญรุ่งเรือง เป็นอันมาก แล้วค่อยๆ เสื่อมลงแต่ก็ไม่สูญหายไปเลย¹ ส่วนมากจะเข้าไปผสมผสานกับชนชาติเชื้อต่างๆ ของจีน เช่น ชาวจีนบางคน เลื่อมใสในศาสนาพุทธ ในขณะที่บางคน เสื่อมໃลงสหธิชั้นจือ แต่ส่วนใหญ่ แล้วมักจะมีความเชื่อผสมผสานกัน เพราะชาวจีนจะนับถือเทพเจ้าหลายองค์ซึ่งมีพระโพธิสัตว์ รวมอยู่ด้วย เทพเจ้าบางองค์อาจจะอยู่ในสหธิ เเต่ในขณะที่บางองค์ผสมผสานกันระหว่างสหธิ เด็กับศาสนาพุทธ นอกจากนี้ยังได้เห็นภาพนักประชัญญา เชื่อในสหธิชั้นจือ ผู้นั้นทำงานทั้งวัน เพื่อประเทศชาติตั้งนักนิติธรรมนิยม แต่เมื่อกลับบ้านแล้วนักประชัญญาผู้นี้ อาจจะนั่งจิบเหล้า แห่งคำประพันธ์ที่แสดงถึงอิทธิพลของสหธิ เติมทรัพยากรของสหธิได้

¹Reischauer and Fairbank, op. cit., pp. 170-176.

ราชวงศ์จึง, หมิง

วัฒนธรรมเมืองของจีน เจริญสูงสุดในสมัยต่อนปลายราชวงศ์ซัง ต่อถึงราชวงศ์ชุ้ง
(ค.ศ. 960-1279) โดยชนชั้นพ่อค้าสามารถประกอบการงานได้ทั่วภายในประเทศและกับ
คืนแทนทางแบบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้¹ นอกจากนั้นเป็นครั้งแรกที่รัฐบาลจีนปกครองโดย
บรรดาชั้นราษฎรที่มีการศึกษาและมีบุคลิกที่เรียนรู้ แต่ในขณะที่ฝ่ายผลเรื่องของจีนกำลัง
ก้าวหน้า² ฝ่ายการทหารของจีนกับเสือมอง³ เป็นผลให้ในช่วงปลายราชวงศ์ชุ้งชนผ่าเร่
ร่อนได้อพยพลงทางใต้ของจีน และในที่สุดในปี ค.ศ. 1279 ชนผ่าเร่ของโกลภัยได้การนำ
ของกุนไบรุ่นก์สามารถยึดจีนทั้งหมดได้ จีนจึงถูกผนวกเข้ากับอาณาจักรมองโกลซึ่งกินพื้นที่
เกือบทั้งหมดของเอเชีย ชาวมองโกลปกครองจีน เกือบศตวรรษจนถึงปี ค.ศ. 1368 ชาวจีน
ได้ก่อการกบฏสามารถขับไล่ชาวมองโกลออกໄไปได้และได้ตั้งราชวงศ์หมิงขึ้น

ในการปกครองประเทศไทย ราชวงศ์มิ่ง เป็นราชวงศ์ที่มีข้าราชการ เป็นนักประชญ์ที่มาจากการคัดเลือกตามวิธีการของงดงามมากที่สุด⁴ นักประชญ์เหล่านี้จะต้องสอบผ่านข้อเขียนทั้งในทักษะ เกี่ยวกับห้องสมุดและความรู้เกี่ยวกับสมัยคลาสสิก นักประชญ์เหล่านี้มักจะมีล้วนในการปกครองจังหวัด (ตั้งแต่ราชวงศ์มิ่งตอนต้นจนถึงศตวรรษที่ 19) แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าการที่จักรพรรดิจั่นมีนักประชญ์เหล่านี้เป็นผู้ร่วมในการปกครองประเทศไทยทำให้พระองค์โปรดร้ายและตามพระทัยตนเอง⁵ มากกว่าจักรพรรดิในราชวงศ์อื่น ๆ คือ อี๋น, สัง หรือลัง, เลียอีก

¹Ibid., pp. 211-221.

²Ibid., pp. 201-202.

³ Ibid., pp. 198, 211 ศ. ที่ 8 ควรหมายของเงินเจริญสูงสุด แต่จากนั้นเริ่มเลื่อนจนถึงวาระสุดท้าย เมื่อต้องพ่ายแพ้ต่อกองกำลังของชาวบ่า เลื่อนจากภาคเหนือในปี

⁴Ibid., pp. 304-306.

⁵Ibid., pp. 313-314.

สหพิชชงจือเน้นในเรื่องความสมดุลย์ ความจริงรักภักดีและความไว้วางใจ แต่จริง ๆ แล้วจกรพรรดิในราชวงศ์หมิงมักจะใช้เทคนิคการปกครองแบบ "แบ่งแยกและปักครอง" โดยพระองค์ได้ทำการแบ่งแยกอำนาจที่สำคัญ ๆ ออกและพระองค์เท่านั้นที่ใช้อำนาจปักครองคนเหล่านั้นทึ่งหมวด ทั้งนี้ เพราะพระองค์ทรงเกรงว่าถ้าคนเหล่านี้มีอำนาจในบ้านเกิดของคนเอง หรือปักครองตินแคนแห่งนั้นนานเกินไป คนเหล่านี้อาจจะแสวงหาอำนาจเพื่อตน เองมิใช่ เพื่อจกรพรรดิได้

บรรดาผู้บังคับครองธรรมนักดีถึงการใช้ข้าราชการที่นับถือสหพิชชงจือเป็นเครื่องมือในการปกครองของรัฐบาล เพราะอาจมีข้าราชการที่ยึดมั่นในอุดมคติตามสหพิชชงจือเกิดความลับสน และบางครั้งทำให้เกิดการบัดແย়งระหว่างกันและกันได้ ดัง เช่น ในปี ค.ศ. 1565 ข้าราชการที่รักความยุติธรรมผู้หนึ่งชื่อ ไห่ จุ่ย¹ ได้มีหนังสือโอด้วยการประพฤติดีไม่เหมาะสมของจกรพรรดิ ซึ่งมีผลให้พระองค์กรีบมาก ไห่ จุ่ย ทราบดีว่าผลจากการกระทำของตนเองจะเป็นอย่างไร จึงได้เตรียมการผับชาตกรรมไว้ โดยการซื้อสองศพและส่งเครื่ยมงานศพของตน ซึ่งการณ์เป็นไปตามที่เขากาด ไห่ จุ่ย ถูกจับและทราบมาเป็นเวลานานจนจกรพรรดิพระองค์นั้นสรุรคต ไห่ จุ่ย จึงถูกปล่อยเป็นอิสระ ข้อเท็จจริงนี้พิสูจน์ว่า แม้จกรพรรดิจะเป็นเด็จการแต่ข้าราชการของพระองค์ค่อนข้างประนีประนอมมากกว่า

ในสังคมมีการแบ่งออกเป็นชั้นชั้น ประกอบด้วยชนชั้นสำคัญ 4 ชั้นชั้น คือ

1. นักประชญ เป็นผู้ที่พร้อมด้วยความรู้และวัฒนธรรมจึง เหมาะที่จะบังคับครองชนชั้นอื่น ๆ
2. ชาวไร่ชาวนา มีหน้าที่ผลิตอาหาร ถ้าปราศจากชนชั้นนี้ก็จะไม่มีความชีวิตอยู่ได้
3. ช่างฝีมือ มีหน้าที่ผลิตข้าวของ เครื่องใช้ ชนชั้นนี้แม้ว่าจะสำคัญยังไห้ก็เป็นรองชนชั้นที่ 2 ไม่ได้แต่ก็มีความสำคัญ

---

¹Hucker, op.cit., p. 306.

4. พ่อค้า เป็นชนชั้นที่ไม่ทำอะไรเลย คำ เนินชีวิตโดยการแลกเปลี่ยนลินค้าจาก
แห่งหนึ่งไปอีกแห่งหนึ่ง เท่านั้น โดยสถานะที่แท้จริงแล้ว บรรดาพ่อค้า เหล่านี้มักจะได้รับความ
เคารพยกย่องจากสังคม เพราะความมีมึนค้าง แต่พ่อค้า เหล่านี้แทนที่จะต้องการให้อุปกรณ์ของตน เอง
คำ เนินรายความกลับชอบให้บุตรหลานของตนได้รับการศึกษาสูง ๆ เพื่อจะได้เป็นนักราชฎีชื่ง
· ถือเป็นชนชั้นบุกครองประเทศไทย

ในด้านความสัมพันธ์กับต่างชาติ จักรพรรดิในราชวงศ์หมิงมักจะมีท่าที่ไม่ค่อย เป็น
มิตรต่อชาวต่างชาติ¹ อย่างกับจักรพรรดิในราชวงศ์สุ่ง ทำให้จำนวนพ่อค้าต่างชาติมีจำนวน
น้อยกว่าในราชวงศ์สุ่งมาก นอกจ้านี้ในสมัยราชวงศ์สุ่งได้มีการส่งขุตไปยัง เอเชียตะวันออก
เฉียงใต้ เพื่อเป็นการส่งเสริมการค้า แต่เมื่อมาถึงราชวงศ์หมิง จักรพรรดิมิได้ทรงสนพระทัยที่
จะส่ง เสริมการค้า เช่นนั้น จักรพรรดิของราชวงศ์หมิงในช่วงต้น ๆ ได้ทรงให้สร้างกองเรือ
ที่อยู่ใหญ่แล้วทรงส่งกองเรือเหล่านั้นไปยัง เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และข้ามมหาสมุทรอินเดีย
ไปไกลกิงสังกาและแอนฟริกาตะวันออก² แต่จักรพรรดิองค์ต่อมาให้ความสนใจในโครงการ
นั้นเพียงไม่นาน³ ผลทำให้กองเรือเหล่านี้หมดความสำคัญลง นอกจ้านี้พระองค์ยังทรงห้าม
ไม่ให้พ่อค้าจีนคนใดสร้างเรือเดินสมุทรใหญ่ ๆ อีกด้วย

ความสัมพันธ์ของจีนกับคินเดนโพ้นทะเล เป็นไปในรูปของระบบบรรณาการ จีนเชื่อ
ว่าประเทศไทยยังไห่ เนื้อประเทศอื่น จึงปรารถนาให้ประเทศไทยเหล่านั้นส่งบรรณาการให้ตน

---

¹ Reischauer and Fairbank., op.cit., pp. 323-325.

² คาร์ริงตัน บีคิริจ, ประวัติศาสตร์จีน, แปลโดย a . ศิวลักษณ์ (กท., 2515)
หน้า 228-731. และ Peischauer and Fairbank, op.cit., pp. 321-325.

³ เพชรี สุนิตร, อังเล้า, หน้า 171.

ภาพที่ 2 แม่ทีโอ ริชชี กับ พอลช

ภาพที่ 3 อดัม ชอล พอน เบลล์

พ่อค้าต่างชาติธรรมนักดึงข้อนี้จึงใช้เป็นนโยบายดังกล่าวเข้าหาจีน ซึ่งรัฐบาลจีนก็มีได้ให้ความสนใจกับการค้ามากนัก เพราะสนใจแต่ระบบราชการมากกว่า¹

โชคดายอย่างยิ่งที่เรือจากญี่ปุ่น เริ่มเข้าจีนในสมัยนี้ซึ่ง เป็นสมัยที่จีนมีพัฒนาต่อ การค้าและชาวต่างชาติในเมือง เรือโปรดักส์ เริ่มแรกเข้าเทียบท่าจีนทางตอนใต้ในปี ค.ศ. 1514 และเริ่มทำการค้าในชั้นพื้นฐาน ชาวจีนเห็นว่าชาวโปรดักส์ เป็นคนบ้า เดือน แปลงประหลาด มีภาษาและวัฒนธรรมที่แปลง ร่างกายมีคลื่น เหม็น และยังไม่ค่อยแสดงความเคารพต่อกฎหมายจีนอีก

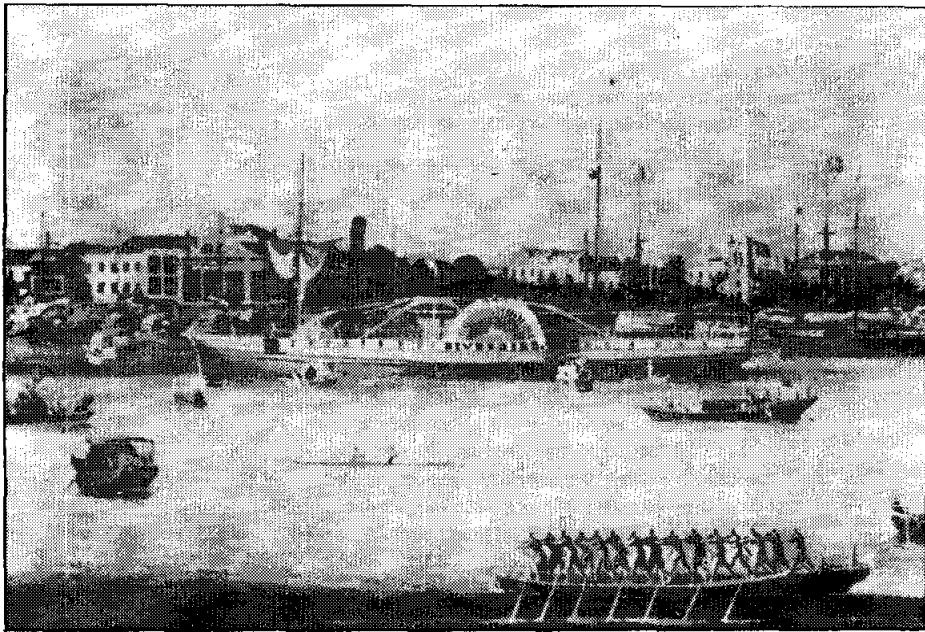
แต่ต่อมาโปรดักส์สามารถตั้งฐานการค้าได้ที่เมืองมาเก๊า ซึ่งอยู่บนคาบสมุทรทางตอนใต้ใกล้ เมืองกว่างโจว คาบสมุทรนี้ เป็นเลือดน้ำที่กันแผ่นดินใหญ่จีนออกไป การติดต่อระหว่างจีนกับโปรดักส์มีเฉพาะทางการค้าเท่านั้นจนถึงช่วงปี ค.ศ. 1580-1589 เมื่อ หมอลสอนศาสตราคริสต์ชื่อแม่ทธิโอ ริชชี² ได้พยายามที่จะเข้าไปในจีนแผ่นดินใหญ่จึงพยายามเรียนรู้ภาษาจีน แต่งกายแบบชาวจีน รับขนบธรรมเนียมของจีนชั้นสูง และไม่คบหาสมาคมกับพ่อค้าโปรดักส์ที่มีเชื้อเลืองไม่ดีในมาเก๊า ในที่สุดในปี ค.ศ. 1598 ริชชีได้รับอนุญาตให้เข้าเมืองบังกิ้งได้เป็นระยะเวลาสั้น ๆ ริชชีอยู่ที่บังกิ้งตั้งแต่ปี ค.ศ. 1601-1610 ที่บังกิ้งริชชีได้เผยแพร่ศาสตราจักริชชีในวังหันมานับถือศาสตราคริสต์จำนวนมากจนกระหึ่งพระในศาสตราคริสต์สามารถอยู่ประจำในวังได้ตั้งแต่สมัยริชชี เป็นต้นมา อย่างไรก็ตาม ผลกระทบต่อวัฒนธรรมจีน มีน้อยมาก

ในขณะที่อารยธรรมจีนในสมัยราชวงศ์สุลู เจริญถึงขีดสุดทั้งในด้านความมั่งคั่ง เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ในสมัยราชวงศ์หมิง อารยธรรมจีนได้เริ่มเสื่อมลงมากจนน่ากลัว

๑

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 169-172 และ สมบูรณ์ ธรรมครองอาทิตย์, มนตรีศาสตร์ เอเชียตะวันออก, กทม., 2524) หน้า 13.

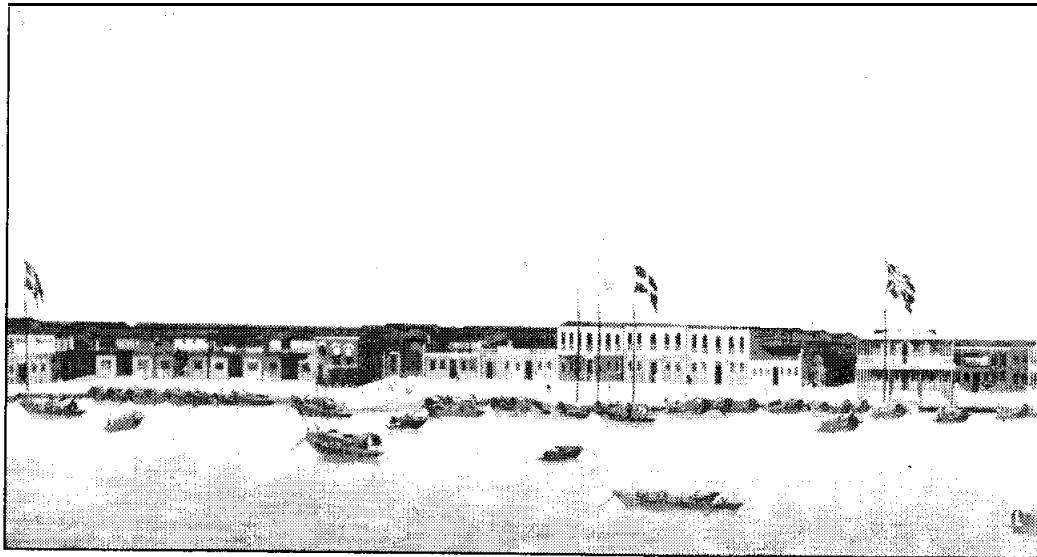
² บีคริสต์, อังแลนด์, หน้า 250.

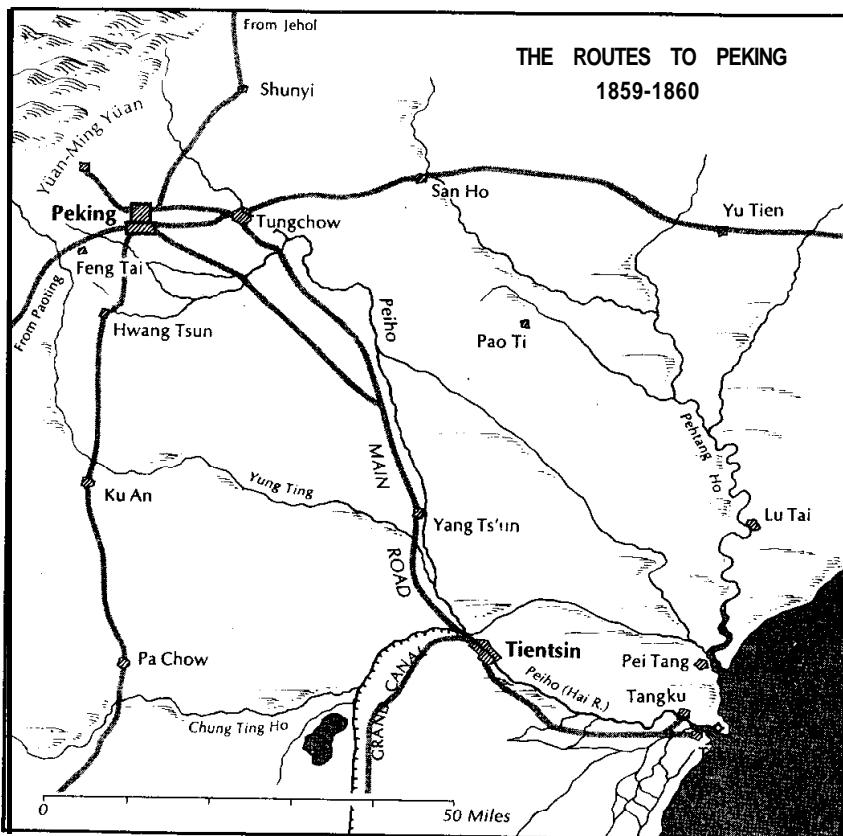
ภาพที่ 4 ทัศนียภาพเมืองท่ากรุงโจว

ภาพที่ 5 การสู้รบระหว่างกองทัพเรืออังกฤษกับจีน 7 มกราคม ค.ศ.1841

ภาพที่ 6 ภาพเมืองท่ากลางโจวที่สวางงาม

ภาพที่ 7 เส้นทางที่ต่อวันคงใช้รุกรานจีนระหว่างมี ค.ศ. 1859-1860

กล่าวกันว่าสาเหตุมาจากการประการ¹ เช่น ความเลื่อมของชนชั้นพ่อค้า จำนวนคนอิสัญญา กับชาวต่างชาติลดลง การที่นักประชัญญ์สนใจเฉพาะเรื่องสมัยคลาสสิกทำให้คนเหล่านี้ไม่สนใจเรื่องของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจีนที่เปลี่ยนไป

ในที่สุดราชวงศ์หมิง เสื่อมไป เช่นเดียวกับราชวงศ์อื่น ๆ ชาวแมนจูซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พวกนี้ไม่ใช่ชาวจีนและมีอารยธรรมที่ด้อยกว่า ถือโอกาสในช่วงที่รัฐบาลกลางของจีนเสื่อม ส่งกำลังเข้ากรุงปักกิ่ง เมืองจีนเข้ามา ในปี ค.ศ. 1629 จากนั้นทำการปฏิรูประบบการเมืองการปกครองและการทหารจนเข้มแข็งขึ้นนำไปสู่การสถาปนาราชวงศ์ชิงขึ้นในปี ค.ศ. 1636 ต่อมาอีก 8 ปี เข้ายึดอำนาจการปกครองจากราชวงศ์หมิง และในที่สุดในปี ค.ศ. 1681 ก็มีอันนาจเห็นอ่อนแหนิดเดินจีนโดยสมบูรณ์

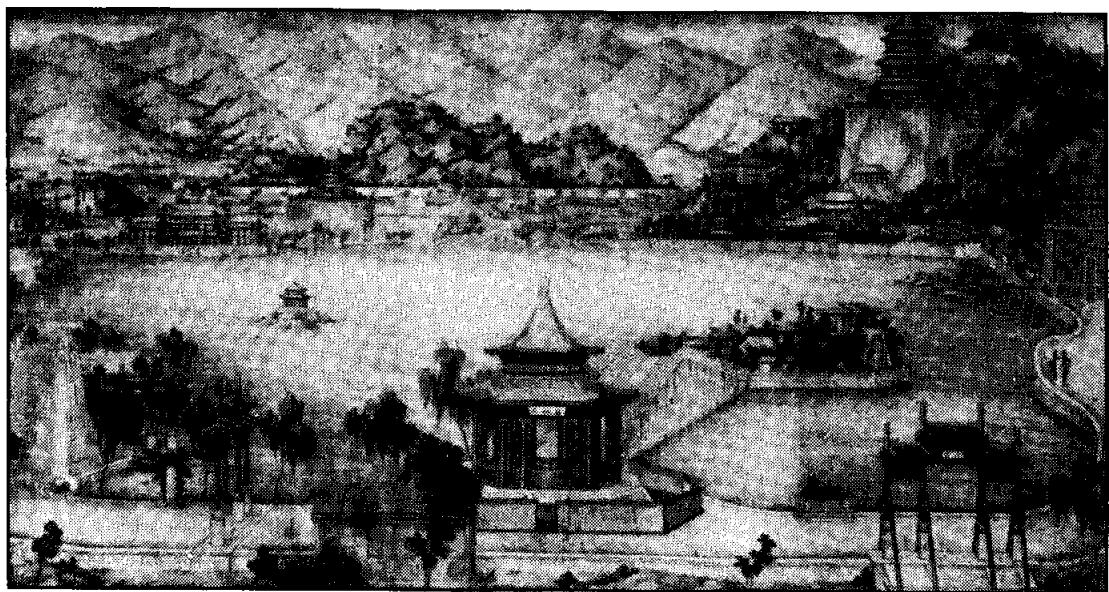
การบริหารประเทศและสังคมภายใต้การปกครองของราชวงศ์ชิง

ชาวแมนจูเข้ากับชาวจีนได้ดีกว่าชาวมองโกลและยังยอมรับวัฒนธรรมหลายอย่างของชาวจีนด้วย² เพราะฉะนั้นถึงแม้ว่าจักรพรรดิแห่งราชวงศ์ชิงจะเป็นแมนจูแต่ภาษาที่ใช้บริหารประเทศก็เป็นภาษาจีนและข้าราชการห้ามสูบยาเส้นสูงหลักคนก็เป็นชาวจีน

ตั้งแต่ติดมาแล้วที่จักรพรรดิตั่ง ฯ ต่างมีความก้าวหน้าข้าราชการคนใหม่ จำนวนมาก วันหนึ่งก็อาจจะต้องเป็นบัญชีกษัตริย์ต่อราชบัลลังก์ได้ ซึ่งก็เป็นความจริงดังที่เกิดขึ้นกับชาวแมนจูที่เข้าปกครองประเทศ เนื่องจากชาวแมนจูได้แต่งตั้งให้ชาวจีนที่เข้าร่วมกับตนหลังจากที่ได้ชัยชนะแล้วชาวจีนเหล่านี้ก็ได้รับแต่งตั้งให้มีตำแหน่งส้าศัญ ฯ ซึ่งต่อมาได้มี

¹ หมาย อิงคunarit และคนอื่น, อารยธรรมตะวันออก, (กทม . . , 2522) หน้า 196-1 96.

² เรื่อง เดียวกัน,หน้า 198-200,

ภาพที่ 8 พระราชวังฤดูร้อนในสมัยราชวงศ์ชิง

ภาพที่ 9 บรรดาคนภูนกหมายที่ถูกจับกุม

ข้าราชการ 3 คนก่อการกบฏในปี ค.ศ. 1673 เรียกกบฎ 3 ชุนนาง¹ ชาวแมนจูต้องใช้เวลาถึง 8 ปีในการปราบกบฏลงได้ จากบทเรียนครั้งนี้กษัตริย์แห่งราชวงศ์ชิงจึงเริ่มระมัดระวังไม่ให้ชาวจีนมีอำนาจมาก

อาณาจักรจีนภายใต้ราชวงศ์ชิงขยายตัวได้อย่างกว้างขวางอย่างที่ไม่เคยมีราชวงศ์ใดเคยทำมาก่อน ทางภาคตะวันตกไกลไปถึงเอเชียกลาง ทางภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือได้ แมนจูเรียกบ่มองโกเลีย รวมทั้งมณฑลชิน เกียงและทิเบตทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือ และภาคตะวันตกเฉียงใต้ แผ่นดินนี้ประกอบไปด้วยคนจีน เป็นส่วนใหญ่ และผู้ที่ไม่ใช่ชาวจีนโดยเฉพาะตามชายแดนอีกจำนวนไม่น้อย เช่นกัน ชาวแมนจูที่เข้าไปในแผ่นดินมีจำนวนร้อยละ 2² ของพลเมืองทั้งหมดของประเทศ

---

¹ ชุนนาง 3 คนที่เคยมีส่วนช่วยกองทัพแมนจูเข้าครอบครองแผ่นดินจีน รวมทั้งการปราบกบฏผู้จงรักภักดีต่อราชวงศ์หมิง ต่อมากะซั่งและก่อการกบฏต่อราชวงศ์แมนจู ชุนนางทั้ง 3 คน ได้แก่ นายพลหู ชันกุย แห่งมณฑลยูนนาน เป็นกบฎที่ใหญ่ที่สุด มีกองกำลังถึง 100,000 คน ส่วนอีก 2 คน ได้แก่ นายพล ชาง โภ-สี และนายพล เค็ง ชี-เนา อดีตผู้นำกองทัพแห่งมณฑลเหลียวตุง ต่อมานายพลชางได้รับการแต่งตั้งให้ไปคุมมณฑลกว่างตุ้ง ส่วนนายพลเค็งไปคุมมณฑลฝูเกียง ทั้ง 2 นายพลมีกองกำลังประมาณทัพละ 20,000 คน รัฐบาลแมนจูใช้เงินถึง 20 ล้านตำลึงในการปราบกบฎ 3 ชุนนางนี้ และใช้เวลาถึง 8 ปี (ค.ศ. 1673-1681) อุ Immanuel C.Y. Hsu, The Rise of Modern China, (New York, 1970), p. 38.

² หมาย อิงค์นารถ, อังแล้ว, หน้า 204.

การบริหารรัฐบาลอยู่ในรูปของการติงอำนาจ เนื้อสู่ส่วนกลาง ข้าราชการตามที่ว่าเมืองจะเป็นคนของรัฐบาลกลางซึ่งจะต้องสอบผ่านการคัดเลือกตามแนวคิดแบบชงจือ¹ แต่ระบบการบริหารงานนี้ไม่รวมถึงระดับมณฑล เพราะฝ่ายปกครองในมณฑลซึ่งแต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์จะเป็นผู้บริหารงานโดยอาศัยคนท้องถิ่น ซึ่งที่สำคัญที่สุดคือกลุ่มที่เรียกว่าผู้ดีหรือผู้คงแก่ เรียน กลุ่มผู้ดีนับได้ว่า เป็นผู้มีการศึกษาระดับหนึ่งที่สามารถสอบผ่านการคัดเลือกในระดับต่ำๆ ได้ โดยปกติแล้วจำนวนของกลุ่มนี้มักจะมีจำนวนมากกว่าข้าราชการประจำ

ในการบริหารงาน จักรพรรดิมักจะไม่ใช้นโยบายความใกล้ชิดส่วนตัว เช่น การเป็นญาติ เพื่อนร่วมรุ้น การเกื้อหนุนชึ่งกันและกัน โดยจักรพรรดิมักจะไม่แต่งตั้งให้ข้าราชการไปดำรงตำแหน่งที่สำคัญ ๆ ในสิ่นบนเอง² เพราะคนเหล่านี้มักมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกัน แต่ถึงกระนั้นก็ไม่อาจบังกันได้สำเร็จ การบริหารงานยังคงเป็นดังที่จักรพรรดิหัวคอกล่าว ความยุกพันธ์ของข้าราชการระดับต่าง ๆ ก็มักมาจากความสัมพันธ์ใกล้ชิดส่วนตัว ครอบครัว หรือ การศึกษา การแต่งตั้งขึ้นสู่ตำแหน่งสูง ๆ ส่วนหนึ่งมาจากการสาเหตุนี้

ในช่วงศตวรรษที่ 19 เมื่อราชวงศ์ชิงอ่อนแอลงและข้าราชการเริ่มครอบครอง แหล่งพลังงาน กุ่มพากผู้ดีเริ่มเป็นอิสระจากรัฐบาลกลาง สำหรับในด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น กลุ่มผู้ดีมักจะมีความสัมพันธ์กับคนในชั้นเดียวกันในเมืองอื่น ๆ มากกว่าจะมีความสัมพันธ์กับบรรดาชาวไร่ชานนา ซึ่งเป็นเพื่อนบ้านกัน สาเหตุสำคัญเป็นเพราะกลุ่มผู้ดีใช้ภาษาเดียว กันที่เรียกว่าภาษาสำหรับนักการศึกษา ซึ่งเป็นภาษาที่วรรณคดีและนักประชัญญ์ใช้เท่านั้น ส่วนบรรดาชาวไร่ชานนามักใช้ภาษาท้องถิ่นซึ่งแตกต่างกันไปแต่ละแห่ง

¹ เจียง เสกียรสุค, อ้างแล้ว, หน้า 238-239. และ เชียน อิริวิทย์ อ้างแล้ว, หน้า 62-66.

² Reischauer and Fairbank, op.cit., p. 300.

การเปลี่ยนชั้นอาจทำได้ ถ้าบุตรหลานของบรรดาชาวไร่ชาวนาได้รับการศึกษาสูง เข้าก็อาจได้รับการเลื่อนชั้นให้อยู่ในชั้นชั้นผู้ดีซึ่งต่อไปก็คือผู้ปกครอง และในขณะเดียวกันลูกหลานของกลุ่มผู้ดีก็อาจคงลงมาอยู่ในชั้นชั้นธรรมดาร์กได้ แต่ลักษณะนี้ไม่ได้หมายความว่าซ่องว่างระหว่างชั้นชั้นมีน้อย เพราะจริง ๆ แล้วผู้ที่เกิดมาในชั้นชั้นที่สูงกว่าคนอื่นนักจะยังมีน้ำใจในชั้นชั้นของตน

ในด้านความมั่งคั่งนั้น กลุ่มเจ้าของที่ดินและข้าราชการมักจะใช้ชีวิตอย่างฝูง เพื่อยในขณะที่บรรดาชาวไร่ชาวนาอยู่อย่างอดอยากร กล่าวได้ว่าสภาพความเป็นอยู่ของบรรดาชาวไร่ชาวนาอยู่ในสภาพที่แย่แม้ในศตวรรษที่ 18 ชั้นนับ เป็นช่วงเจริญสูงสุดของราชวงศ์ชิง ยังในปัจจุบัน ชาวสภាតความเป็นอยู่ยังแย่มากขึ้น เนื่องจากจำนวนประชากรที่ล้นความจําจุลัยของเทคโนโลยี และมีภาระครอบครัวซึ่ง

ในด้านจิตใจนั้น ชาวจีนกลัวมากกับการเสียหน้าในสังคม ด้วยเหตุนี้ชาวจีนจึงไม่พยายามทำให้คนอื่นต้องเสียหน้าเพราตนเอง แต่ก็เป็นที่ประหลาดใจว่าในขณะที่ชาวจีนเป็นผู้ที่หึงในศักดิ์ศรีของตน เองมาก ผู้ที่มีค่าแห่งสูง กลับต้องแสดงความเคารพต่อองค์พระจักรพรรดิโดยไม่เพียงแต่โถงเท่านั้นกลับต้องหมอบหราบลงกับพื้น เลยทีเดียว

ในด้านสถาบันครอบครัวนั้น ความจงรักภักดีต่อครอบครัวโดยเฉพาะครอบครัวของฝ่ายสามีเป็นสิ่งจำเป็นในสังคมชาวจีนการไม่มีบุตรชายถือเป็นความหายหายนะของครอบครัว เพราะจะไร้ผู้สืบทอด血脉 ไม่มีลูกหลานต่อและตนเองยามแก่ แล้วเมื่อตนเองเสียชีวิตก็จะไม่มีใครที่พึงงานศพให้ การแต่งงานนั้นนิใช่การตั้งครอบครัวใหม่ เพราะฝ่ายหญิงมักจะมาอยู่กับบิดามารดาหรือพี่ชายในกรณีที่บิดามารดาของฝ่ายชายเสียชีวิตไปแล้ว ดังนั้นลูกผู้ชายจะมีหน้าที่จะต้องจงรักภักดีต่อครอบครัวของตนมากกว่าต่อภรรยา โดยที่ไว้ไปแล้วลักษณะ เช่นนี้มักจะเป็นกับครอบครัวที่บึงกีบ สำหรับผู้ที่ไม่มีฐานะก็มักจะต้องไปตั้งครอบครัวตนเอง เนื่องจากสภาพ

แลคล้อมบังคับ ในการหาอุปนัณในสังคมจีนมักจะเป็นการหักหาให้¹ ดังนั้นอุบัติภาวะจีนจึงมักจะแปลงหน้าต่อ กันหรือไม่ก็เพื่อจะพบกันในวันแต่งงาน เป็นครั้งแรก

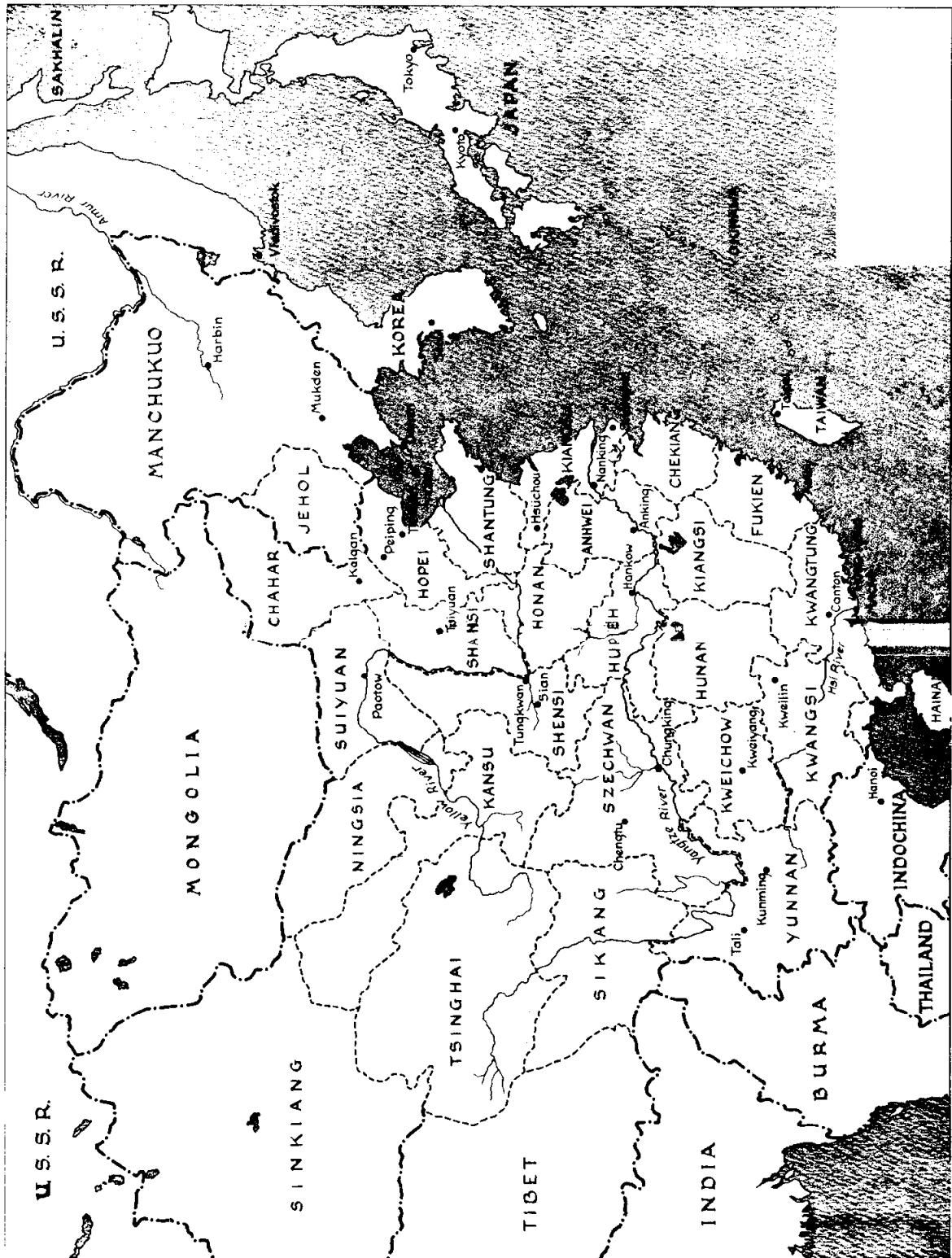
จากสภาพข้างต้นจึงกล่าวได้ว่าสถานภาพของผู้สูงอายุจะสูงกว่าของผู้อ้าย
สถานภาพของสามีจะสูงกว่าภรรยา ผู้ที่มีสถานภาพต่ำที่สุดคือ เด็กผู้หญิงซึ่งอาจจะถูกฆ่าหรือ
ไม่ก็มีล้อຍให้ตายถ้าครอบครัวนั้นไม่ต้องการเด็กคนนั้น ผู้หญิงนั้นเมื่อเป็นเด็กมักจะให้มีการหัก
เท้า² เพื่อไม่ให้เท้าโต ทั้งนี้เพื่อจะได้ดึงอุดความสนใจของผู้ชาย เมื่อเป็นสะไภ้ก็อาจถูก
คนอื่น ๆ โดยเฉพาะแม่สามีใช้งานอย่างหนัก สถานะของผู้หญิงจึงมักจะถูกมองว่า เป็นสมบัติ
ของครอบครัวมากกว่าจะได้รับการยกย่องในฐานะภรรยา เมื่อเป็นเช่นนี้จึงอาจมีการซื้อ
ขายผู้หญิง เพื่อให้เป็นภรรยาของอุกษายในครอบครัวนึง และถ้าหากพบว่าผู้หญิงที่ซื้อมานั้น
ไม่สามารถให้ลิงที่ครอบครัวนั้นต้องการ หญิงนั้นก็อาจถูกขายทอดต่อไปอีกได้

ด้วยเหตุนี้ผู้หญิงจึงพยายามหาทางทำให้ตนมีอำนาจให้ได้โดยอาศัยความสัมพันธ์
กับสามี แท้ก็เป็นการลำบาก เพราะจากการที่สักษณะของการแต่งงานเกิดจากการหักการ
และอุกษายต้องเห็นพ้องตามมาตรา โดยทั่ว ๆ ไปจึงมักเห็นภาพของสะไภ้ที่คงอดทนต่อแม่
สามีจนกว่า เธอจะได้เป็นใหญ่ ซึ่งอาจเนื่องมาจากสามีของ เธอได้กล้าย เมื่อผู้ที่มีความสำศัญ
ต่อครอบครัว และ เมื่อสามีของ เธอเป็นหัวหน้าครอบครัว เธอก็จะกล้าย เป็นผู้ที่บังคับคนอื่นๆ
ในช่วงนี้ เอง เธอก็อาจจะบังคับต่อคนอื่นในสักษณะที่ เธอได้รับการปฏิบัติมา

ในศตวรรษที่ 19 แทบไม่มีใครคาดคิด เลยว่าหลังจากการ เสื่อมของราชวงศ์
ชิงแล้วได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงในด้านโครงสร้างและอารยธรรมของจีน ซึ่ง
จะได้กล่าวต่อไป

¹ ทรงอิง, "การแต่งงานจีนจากการแต่งงานแบบคลุมถุงชนถึงการแต่งงานโดยเลรี",
ใน ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์สาธารณรัฐประชาชนจีน, สำนักพิมพ์เบญจมิตร, บรรณาธิการ
แปล, (กรุงเทพฯ, ในปีกากูบีตพิมพ์) หน้า 220-235.

² Reischauer and Fairbank, op. cit., pp. 224-225.

ภาพที่ 10 แผนที่ประเทศจันในขณะที่ญี่ปุ่นยึดครอง